

In memoriam

LÁSZLÓ KOSZTA

(1962-2015)

18. srpnja 2015. umro je u pedeset i trećoj godini života istaknuti mađarski povjesničar László Koszta. Rođen u zapadnomađarskom gradu Szombathelyu (hrv. Sambotel i Subotište), mladost je proveo u Pečuhu, a u Segedinu je studirao povijest, geografiju i latinski. Na Segedinskom sveučilištu, na odsjeku za mađarsku srednjovjekovnu povijest, počeo je predavati 1985. Iste je godine ondje bio jedan od utemeljitelja povijesnog časopisa *Aetas*, koji će po ugledu brzo stati uz bok vodećim i starijim časopisima mađarske historiografije. Od 1997. bio je prvi predsjednik Istraživačke skupine za srednjovjekovnu crkvenu povijest *Capitulum*. Od 2003. bio je pročelnik Odsjeka za mađarsku srednjovjekovnu i ranonovovjekovnu povijest na Filozofskom fakultetu Segedinskog sveučilišta, od 2013. u zvanju redovitog profesora.

Pretežno se bavio poviješću kršćanstva u Ugarskoj u doba dinastije Arpadovića. U tom sklopu osobito je važne radove posvetio povijesti biskupijâ i stolnih kaptola, a istraživao je i povijest crkvenih redova i redovničkih ustanova. Osim toga zanimao se za gradsku, ekonomsku i kulturnu povijest ugarskoga srednjovjekovlja. Uz velik broj članaka u znanstvenim časopisima i zbornicima, objavio je pet autorskih znanstvenih knjiga – dvije istraživačke monografije, dvije sinteze i jednu zbirku manjih rasprava. U najopsežnijoj svojoj knjizi, *A pécsi székeskáptalan hiteleshelyi tevékenysége (1214-1353)* [Djelovanje pečuškoga stolnog kaptola kao vjerodostojnog mjesta (1214-

1353)],¹ iznio je slojevitu analizu sveukupnoga sačuvanog diplomatskog gradiva nastalog radom biskupskog kaptola u Pečuhu do sredine 14. stoljeća. U raspravi *A kalocsai érseki tartomány kialakulása* [Postanak kaločke nadbiskupijske pokrajine]² dao je originalne istraživačke prinose dugotrajnoj i zamršenoj debati o razlozima postojanja, naravi i nutarnjoj organizaciji druge ugarske srednjovjekovne nadbiskupije (uz Ostrogonsku), one Kaločke ili Kaločko-bačke. Za novu sintezu povijesti Mađarske u 24 sveska (*Magyarország története*, gl. ur. Ignác Romsics) Koszta je napisao treći svezak naslovljen *Válság és megerősödés: Pogányházadások és konszolidáció (1038-1196)* [Kriza i jačanje: poganski ustanci i konsolidacija (1038-1196)] (Budimpešta: Kossuth kiadó, 2009). Zajedno s Tamásom Fedelesem s Pečuškog sveučilišta, Koszta je objavio na njemačkom jeziku knjigu *Pécs (Fünfkirchen): das Bistum und die Bischofsstadt im Mittelalter*,³ temeljit sintetski pregled povijesti srednjovjekovne Pečuške biskupije usredotočen na njezino središte i s biografijama svih biskupa. Napokon, u knjizi naslovljenoj *Írásbeliség és egyházszervezet: fejezetek a középkori magyar egyház történetéből* [Pismenost i crkvena organizacija: poglavlja iz povijesti srednjovjekovne mađarske Crkve]⁴ Koszta je okupio dvanaest svojih razasutih rasprava o različitim pitanjima iz povijesti srednjovjekovnih ugarskih biskupija, kaptola, svećenstva i redovništva.

Osim spomenute knjige o Pečuškoj biskupiji, znatan broj drugih Kosztinih radova dostupan je na većim europskim jezicima, međunarodnoj znanstvenoj zajednici lakše čitljivima od mađarskoga. Navest ćemo ovdje naslove tih radova: „Un prélat français de Hongrie: Bertalan, évêque de Pécs (1219-1251)“ (u časopisu *Cahiers d'études hongroises* 8/1996); „Die Gründung von Zisterzienserklöster in Ungarn 1142-1270“ (u časopisu *Ungarn-Jahrbuch* 23/1997), „Die Domkapitel und ihre Domherren bis Anfang des 12. Jahrhunderts in Ungarn“ (u zborniku *The man of many devices, who wandered full many ways... Festschrift in honor of Janos M. Bak*, Budapest, 1999); „L'organisation de l'Église chrétienne en Hongrie“ (u zborniku *Les Hongrois et l'Europe: Conquête et intégration*, Paris-Szeged, 1999); „Die Bischofswahl im Jahre 1306 in Fünfkirchen“ (u zborniku *Im Gedächtnis der Kirche neu erwachen: Studien zur Geschichte des Christentums in Mittel und Osteuropa. Festgabe für Gabriel Adriányi zum 65. Geburtstag*, Köln, 2000); „Noblesse et ordres religieux en Hongrie sous les rois Angevins“ (u zborniku *La noblesse dans*

¹ Izdavački niz *Tanulmányok Pécs történetéből*, sv. 4. Pečuh: Pécs Története Alapítvány, 1998.

² Izdavački niz *Thesaurus historiae ecclesiasticae in Universitate Quinqueecclesiensi*, sv. 2. Pečuh: Pécsi történettudományért kulturális egyesület, 2013.

³ Izdavački niz *Publikationen der ungarischen Geschichtsforschung in Wien*, sv. 2. Beč: Institut für Ungarische Geschichtsforschung in Wien – Collegium Hungaricum Wien – Ungarische Archivdelegation beim Haus-, Hof- und Staatsarchiv, 2011.

⁴ Izdavački niz *Capitulum*, sv. 3. Szeged: JATE Press, 2007.

les territoires angevins à la fin du Moyen Age. Actes du colloque d'Angers, Rome, 2001); „La fondation de l'évêche de Vác“ (u zborniku *Specimina nova – Pars prima – Sectio mediaevalis I*, Pécs, 2001); „Conclusions drawn from the prosopographic analysis of the canons belonging to the cathedral chapters of medieval Hungary (1200-1350)“ (u zborniku *Carreiras ecclesiásticas no Ocidente cristiao (séc. XII-XIV)*, Lisboa, 2007); „Eremiten im Königreich Ungarn des 11. Jahrhunderts“ (u zborniku *Central European charterhouses in the family of the Carthusian Order*, Levoča-Salzburg, 2008); „Das Andenken von Method und die Anfänge der Christianisierung Ungarns“ (u zborniku *Българският език и литература на кръстопътя на културите*, Szeged, 2009); „State power and ecclesiastical system in eleventh century Hungary“ (u zborniku „*In my spirit and thought I remained a European of Hungarian origin*“: *Medieval historical studies in memory of Zoltan J. Kosztolnyik*, Szeged, 2010); „Die Gründung des Bistums von Nitra“ (u zborniku *Slovakia and Croatia, vol. I.: Historical parallels and connections (until 1780)*, Bratislava, 2013); „Byzantine archiepiscopal ecclesiastical system in Hungary?“ (u zborniku *A Kárpát-medence, a magyarság és Bizánc / The Carpathian Basin, the Hungarians and Byzantium*, Szeged, 2014).

Kosztina znanstvena postignuća, međunarodni ugled, energija i smisao za organizacijske inicijative posve opravdavaju konstataciju koju je u nekrologu zabilježio jedan od njegovih segedinskih kolega i prijatelja, medijevist Zsolt Hunyadi: „U njegovoj je osobi Segedinsko sveučilište izgubilo, tragično pre-rano, pravog učitelja sposobna utemeljiti vlastitu školu“.⁵

U segedinskom područnom centru Mađarske akademije znanosti organiziran je 21-22. ožujka 2016. dvodnevni međunarodni „Srednjovjekovni crkvenopovijesni simpozij u spomen na László Kosztu“ (*Középkori egyháztörténeti konferencia Koszta László emlékére*). Tu je o temama koje su zaokupljale i László Kosztu izlagalo tridesetak povjesničara iz Mađarske i nekoliko drugih zemalja. Zbornik toga memorijalnog simpozija koji će uskoro biti objavljen svjedočit će na prikladan način o uvažavanju koje je László Koszta uživao među kolegama u struci i o sadržaju njegovih istraživačkih interesa.

Od 2002. László Koszta bio je član uredničkog vijeća časopisa *Scrinia Slavonica*. Drage je volje prihvatio našu ponudu, motiviranu kako općenitom kvalitetom njegova znanstvenog rada, tako i činjenicom da se u nekoliko radova vrlo temeljito pozabavio jednim segmentom povijesti donjega dravsko-savskog međurječja u srednjem vijeku.⁶ Njegovo višegodišnje istraživanje po-

⁵ „In his person the Szeged University lost a real school-founding master, at a tragically early date“ (Zsolt Hunyadi, „László Koszta (1962-2015)“, obj. 28. 8. 2015, <https://medievalstudies.ceu.edu/article/2015-07-28/laszlo-koszta-1962-2015>).

⁶ Treba napomenuti da je, osim gore navedenih istraživačkih radova o požeškom kaptolu, Koszta napisao i dobar dio enciklopedijskih članaka koji se odnose na Srijem, današnju Slavo-

vijesti Pečuške biskupije dovelo ga je, naime, do zanimanja za drugi kaptol na području te biskupije, zborni kaptol sv. Petra kod Požege. O toj važnoj crkvenoj ustanovi napisao je tri rada, objavljena prvotno⁷ u segedinskim odnosno budimpeštanskim časopisima: “A pozsegai társaskáptalan tagjai a XIV. század közepéig” [Članovi požeškoga zbornog kaptola do sredine 14. stoljeća], *Aetas* 6 / br. 3-4 (1991), str. 40-58; “A pozsegai káptalan nevében kiállított hamis és gyanús oklevelek 1353 előtt” [Lažne i sumnjive listine izdane u ime požeškog kaptola prije 1353], *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae – Acta historica* 96 (1992), str. 31-37; “A pozsegai káptalan hiteles helyi tevékenysége 1353-ig” [Djelovanje požeškog kaptola kao vjerodostojnog mjesta do 1353], *Századok* 132 (1998), str. 3-46. Prvi od tih radova, u malo proširenom i ažuriranom obliku, preveden je na hrvatski i objavljen kao “Članovi požeškog kaptola do sredine 14. stoljeća”, *Scrinia Slavonica* 7 (2007), str. 65-87. Za hrvatsku i osobito slavonsku medijevistiku bilo bi dragocjeno da se prevedu i druga dva navedena Kosztina rada te da se svi zajedno objave u knjizi posvećenoj najranijoj povijesti požeškoga kaptola. Time bi se ujedno i na najprikladniji način iskazalo poštovanje prema znanstvenom djelu jednog od istaknutih mađarskih medijevista s prijeloma 20. i 21. stoljeća, koji je u svoj istraživački djelokrug uključivao i današnje sjevernohrvatske krajeve.

Stanko Andrić

---

niju i današnju središnju Hrvatsku za poznati medijevistički priručnik *Korai magyar történeti lexikon*, gl. ur. Gyula Kristó (Budapest, 1994).

⁷ Od tih triju radova, dva su ponovno izdana u knjizi *Írásbeliség és egyházszervezet*.